

అభినవ సరస్వతి

యను నొక మాసపత్రిక.

నాగరఖండ స్వర్ణకారవ్యవహారాది బహుగ్రంథకర్తయగు

జానపతి పట్టాభిరామశాస్త్రిచే

బ్రచురింపఁబడుచున్నది.

జానపాదు.

సంపుటము 18

1927 సం॥

మార్చి నెల.

సంచిక 12

వి. వ. య. ము. లు.

ఆంధ్రసారస్వతము - ప్రోణిరాజు సీతారామాచార్యుగారు.

భగవద్గీతాన, ధర్మస్వరూపము-దంటు శ్రీనివాసులుగారు వి.వి.వి.ఎల్.

3 దేవులనగా నెవరు - కనుపర్తి మార్కండేయలుగారు.

4 గ్రాంథిక వ్యావహారిక భాషావివాదతారాళి - త్రిపురాన వెంకట

సుబ్బప్రసాదరావుగారు.

5 నాగరఖండము - సంపాదకుడు

చందానిర్ణయము సంవత్సరమునకు

ప్రధానపోషకులకు రు 25 0 0 సహాయకులకు రు 5 0 0

పోషకులకు రు 10 0 0 చందాదారులకు 3 0 0

Printed at the Chandrika Press, Guntur,
and published at Janapadu by the Editor, Astavadhani
Janapati Pattabhirama Sastry,
author of Nagarakhanda, Swarnakaravyavaharam
etc., etc.

ప్రధాన పోషకులు.

- ౧ శ్రీ శ్రీ జగద్గురు విరూపాక్ష స్వాములవారు, వెలికేపల్లి, మహబూబ్ నగరం జిల్లా.
- ౨ శ్రీ శ్రీ జగద్గురు పుష్పగిరి స్వాములవారు, గార్ల, మానుకోట తాలూకా.
- ౩ బాకరాజు పరాంకుశరావు దేశాయిగారు. యాదాద్రి.
- ౪ రామసింగుగారు- నెల్లూరు పాపురసంస్థానముల మేనేజరు- నెల్లూరు.
- ౫ శ్రీమద్వెంకటేశ్వరరామచంద్రారెడ్డి దేశములుగారు, అల్లూరు సంస్థానము.

పోషకులు.

- ౧ శ్రీ శ్రీ జగద్గురు అభినవ విరూపాక్ష పీఠాధిపతులు,
- ౨ ఎనమర్ల లక్ష్మీనరసింహముగారు, మర్పేంటు, బెజవాడ.
- ౩ రాజా వెంకటాద్రిప్పారావు, బహదరుగారు, వుయ్యూరుయెన్టీరు.
- ౪ రాజామంత్రి ప్రగడ వెంకటహనుమంతరావు, రాఘవరావుగారు, లింగగిరి.
- ౫ తంగెడ నరసింహారావుగారు, కరణం, హుగంపాడు.
- ౬ శ్రీరామయాంబికా పుస్తకభాండాగారము, లక్ష్మీనరసింహపురము.
- ౭ లింగాల వెంకటరెడ్డి దేశములుగారు, కుండవరము
- ౮ చావలుడ్డి రత్నారెడ్డిపేటలుగారు, న్యాలపాగుల
- ౯ లింగాల సీతారామరెడ్డి బండారెడ్డి, దేశములుగారు- వారాయణపురము
- ౧౦ టి. లక్ష్మణసింగుగారు, జొనగాం
- ౧౧ నెల్లూరు నరసింహారావుగారు, జొనగాం
- ౧౨ రంగారామయ్యలుగారు, ముక్కూరు, దేశములు, మసీదుపల్లి.
- ౧౩ పేకులపల్లి కృష్ణారెడ్డిగారు, కేశవాపురము.
- ౧౪ బొగ్గమాడి కుప్పుస్వామినాయుడుగారు, కారంచేడు
- ౧౫ పిఠుపాటి వెంకటరాయశర్మగారు, కరవడి
- ౧౬ శ్యామాపంతుల వెంకటేశ్వరరావుగారు, తహశీల్దారు, ఇంగోలి.
- ౧౭ గూడూరి వీరసాంబశివరావు సర్దేశపాండ్యగారు, మానెకొండూరు
- ౧౮ తిరువలనల్యాకోచక్రవర్తి వరదాచార్యులఅయ్యవార్లగారు- బాపాపురం
- ౧౯ కొత్తాల్లి వెంకటేశ్వరరావుగారు, సంగం

సహాయులు

- ౧ చావిళ్ళ వెంకటేశ్వరశ్రీగారు, చెన్నపట్టణము.
- ౨ బుడంపాటి సుబ్బయ్యగారు, మర్పేంటి, కాకినాడ
- ౩ సంగం రామారావుగారు, కుంటపల్లి.
- ౪ పెద్దిట్ల వీరయ్యగారు, పీడరు బెజవాడ
- ౫ నెల్లూరు కేశవరావు దేశములుగారు, నెల్లూరు
- ౬ రంగారావు లింగయ్యగారు, వర్యారావుపేట

అభినవసరస్వతి

సంపుటము ౧౮ } జానపాదు { సంచిక ౧౨
 క్షయ సం॥ ఫాల్గుణమాసము.

ఆంధ్రసారస్వతము.

చాళుక్యవంశవర్ధనుడగు రాజరాజనరేంద్రుని యాస్థానమున జన్మించి నన్నయభట్టచే బలుకులు నేర్పబడి, తిక్కన యెఱ్ఱాప్రిగ డాదులచే బెంపబడి, రెడ్లరాజ్యము జేరి శ్రీనాథాది కవుల పాపు గాంచి శైశవము గడపి, యాంధ్రకవితా పితామహాద్యనేక కవిదిక్కుం భినీ సంభరితాచ్చ యశశ్చంద్రికా నికర సంశోభితమగు శ్రీకృష్ణదేవ రాయల యాస్థానముఁ జేరి యీడేరి, తన యెనలేని హామయలున నెల్లర నామోదింపఁ జేసిన యాంధ్రకవితావధూటింగూర్చి యిండుక చెప్పఁదలచితిని.

ఈ కాలమునఁ బ్రబంధరచన తగ్గిపోయినది. విద్యత్కవులగు కొందఁ టెవ్వరైన రచించియుండినను మొత్తముమీద ప్రబంధనిర్మాణా సక్తి నశించినదనియే నుడువఁదగును. ఇప్పటి కవులలోఁ జాలమంది తమబుద్ధిని నాటక నవలారచనములయందుఁ బ్రవేశపెట్టుచున్నారు.... “కాలము మారినట్లే భాషగూడ మార్పు బొందవలయుననియు, గ్రంథములు గ్రామ్యభాషలోనే యుండవలయు ” ననియు గొందఱు వాదమునకుఁ గడఁగిరి. ...

నాటకములు:—ఈ కాలమున నాటకరచన విశేషముగ నున్నది. ఇది యిందు శాశ్వతముగ నిలుచునవి కొన్ని మాత్రమే యుండునని చెప్పవచ్చును. భాషాంతరీకరణములు కొన్ని, స్వతంత్రరచనలు కొన్ని, ఎక్కడఁజూచినను నాటకములే. ఉన్నవన్నియుఁ బ్రదర్శింపఁబడుచు

డుటలేదు. అమూల్యములగు నాటకములు మూలనే పడియున్నవి. ప్రదర్శించువారు తమ కనుకూలమగుదానిని గైకొని, పది పార్శ్వకర్నాటపు మట్లు గలిపికొని ప్రదర్శించుచు బామరుల మెప్పుబొందుచున్నారు. కాని యిప్పుడున్న నాటకములలో ఏదియు త్రమమో, ఏదిరసభరితమో, ఏది నీతిబోధకమో తెలిసికొని ప్రదర్శించుటలేదు. ఇదియుంగాక, తద్రచనావిధానముగూడ గొంత కొఱతపడియున్నది. పురాణముల నుండియో, చరిత్రము నుండియో, లేక యే కథల నుండియో యొక కథ నెత్తుకొని నాయకీ నాయకులఁ గల్పించి, వారికిదోడు నాలుగు పాత్ర లితికించి, వ్రాసినంతమాత్రముచేత నాటకము కానేరదు. నాటకములు చదువుటవలనగాని, ప్రదర్శనములు చూచుటవలనగాని ప్రజలహృదయములలో నొక విధమయిన భావము లుదయింప వలయును. జపానుదేశమున దేశభివృద్ధి నొందించుటకును, దేశీయాదర్శముల నుపదేశించుటకును, దమ దేశమున భ్యాతిగన్నమ హాపురుషుల జీవితచరిత్రములు మొదలగునవి నాటకరూపముగాఁ బ్రదర్శించుట కలదు. కావున సరళము, రసాత్మకము, అనతిదీర్ఘము, సలాక్షణిక కవిత్వవైభవోపేతము, భావోద్దీకపూరితమునగు నాటకము లింకను మన దేశమున రచియింపఁబడవలయును. ఇప్పుడున్న నాటకములఁ గూర్చి యెంతయైన వ్రాయవచ్చుగాని యిందు స్థలము చాలదు. ...

వచనకావ్యములు:—మధురతరమగు మన యాంధ్రసారస్వతమున వచన గ్రంథములు చాలినన్ని లేవు. ఆదికవులందఱు గ్రంథరచనము, పద్యములయందె గావించియున్నారు. పూర్వకవులు ధర్మశాస్త్రాదులు సైతము వచనమున వ్రాయక గణయతిచ్ఛందోబద్ధములగు పద్యములతోనే ముగించియుండుటచే వచనరచనమునం దాకామున గౌరవము మిగులఁ గొలదిగనున్నదని భావించవచ్చును. ఆంధ్రవాఙ్మయమున వచన గ్రంథములు పూర్వకవులు కొలదిగ వ్రాసి

యున్నారు. చరిత్రాంశముల బోధించు గ్రంథములు వచనమున నుంటయేయ క్తము. చరిత్రాంశములకు గవితాశిల్పము లనవసరములు. పరిశోధనమే ముఖ్యము. నిర్దుష్టముగానుంటయు, సరసము, సుబోధము నగు భాషలో వాయబడుటయు గ్రంథప్రాశస్త్యమునకు సాధనములు. ఈ ధర్మరహస్యము నెఱిగియే తొల్లిటి కవులలోఁ గొండలు దండ కవితలు, ప్రతాపచరిత్రము, రాయవాచకము, కంఠితులు మొదలగు చరిత్రగ్రంథములు వచనములో వ్రాసినారు. ఇప్పుడు మనకుఁ జరిత్రగ్రంథములు పూర్తిగ లేవు.

హరికథలు:— హరికథలనిన మనవారు చులకనగఁ జూతురు. అంద్రసారస్వతచరిత్రమునందు వీనికి స్థానమిచ్చి తీరవలయును. నాలక ప్రదర్శనములవలన జనులహృదయములెట్లు నానారసనిమగ్నము లగుచుండునో, యట్లే హరికథాశ్రవణమువలనఁగూడ నగుచుండును. వీని యందుఁగూడ పాత్రోచిత్యము, రసము, శబ్దమాధురి మొదలగునవి యుండవలయును. ఏదోకొంచెము పాడఁగలశక్తి నలవలయుకొని హరి దాసులమని చెప్పుచు, నుదరనిమిత్తమై పాండిత్యము పూజ్యమైనను నాలుగుకీర్తనలను, రెండు తొహరాలను, పదిపద్యములను వ్రాసి హరి కథలఁ జెప్పవారి గ్రంథములఁగూర్చి ప్రశంసించ నవసరము లేదు.

అంద్రదేశమున హరికథకులలో శ్రీయతనారాయణదాసుగారు, బాలాజీదాసుగారు మొదలగువారు ముఖ్యులైయున్నారు. నారాయణ దాసుగా రుభయభాషాపాండిత్యముగలవారు ; సంగీతసరస్వతులు. వీరి హరికథలయందు హరికథకుఁ దగిన రసము, పాత్రోచిత్యము మొదలగునవి సాధ్యమగునంతవఱకుఁ బోషింపఁబడినవి. బాలాజీదాసుగారును కవులే. హరికథలు చెప్పుటలో మంచిపేరు సంపాదించినారు. కాని వీరి హరికథలఁగూర్చి కొంచెము చెప్పవలసియున్నది. వీరు పదములకూర్పును, తాళము చిత్రగతులనడచుటయును బ్రధానముగఁ జూచి రేకాని,

పాత్రపోషణమునకుఁ బ్రాముఖ్యత యిచ్చుచున్నట్లు దోచదు. సీతా కల్యాణమున, శ్రీరాముఁడు సీతను చూచినసందర్భమున “అబ్బబ్బ” యను నొకకీర్తనలో ఆరాముని మదనావస్థలో ముంచి వేసినారు. శాంతగుణప్రధానుఁడు, నప్పటికి బదియారేండ్ల బాలుడును నగు నారాముని పాత్ర కీర్తిది కల్పించుట దోసమనియే నాయభిప్రాయము. రాముఁడుధీరోదాత్తుఁడు. మఱియొకవిషయము:— వీరిశ్రీవర్ణన వింతగనుండును. ఏనాటికథను మనము వ్రాయుదుమో, యందలి పాత్రల యాచారములు మొదలగునవి యాకాలమునకే సరిపోయియుండవలయును. ఒకచోట వీరు “ఆహా యలవియే దానిసోయగము... తను కుచి-డైమండేలై ట్.....—రైటు”—అని వర్ణించినారు. ఇందు అందముకొఱకు హాసాపదములు జేర్చినారు. ఒకవేళ నిట్టికీర్తనలు పామరుల కామోదము గొల్పినను బండితులు మెచ్చరు. గ్రంథములు కేవలము పామరులకొఱకేగాదు. వీరి లేఖని శృంగారవర్ణనమున కెక్కువగ పదు వెత్తును. హరికథలయందంత శృంగారమనవసరము. ‘హరికథ’ యనిన నర్థమేమి? భక్తిరసమునకు బ్రాముఖ్యతయిచ్చి తక్కినరసములు తదనుగుణముగా బోషించుచుఁ పాత్రోచిత్యమును గమనింపవలయును. శ్రీబాలాజీదాసుగా నిట్టివికనిపెట్టి, యింకను చక్కని హరికథావాఙ్మయ మకాంధ్రుల కర్పించి వారి కృతజ్ఞతకుఁ బాత్రులగుదురుకాక !

రైలువాఙ్మయము:— చిల్లరపుస్తకములకు “రైలువాఙ్మయ” మని యాంధ్రపత్రికయందు వసంతలేఖా లేఖకులు పేరుపెట్టియున్నారు ఆపేరు సార్థకమైయుండుటచే నేను దానినే వాడితిని. ఆడంగులముచ్చట్లు, రైలుచిత్రము, అంతాగమృత్తు, ప్రయివేటువకీలు, కథలకామరాజు తన్ను, ముద్దు, ఇద్దరుపెడ్లాలయిబ్బంది, ముసలిమగడు-పడుచుపెండ్లాము, చూపాయగమృత్తు, గణపతిగత్తర, మాధాకవళంమల్లాయ, తల్లకి మొగుడు, కబుర్లకాలం, ఎడంచేతిదెబ్బ, కుడికాలుతన్ను, తాపామర

పా, ఇంకను ననేకవిధములయిన చిత్రవిచిత్రనామములతో చిన్నపుస్తకములు బయలు దేరినవి. ఇవియన్నియు నొకగాలికిఁ బుట్టి వేరొకగాలికి నశించు పురుగులవంటివని చెప్పవచ్చును. భాషాభివృద్ధి కీగ్రంథము లేమియు దోడ్పడజాలవు గావున నాంధ్రసారస్వతచరిత్రమునం దివి విస్మరింపఁబడవలసినవే.

విమర్శనగ్రంథములు:— ఇవి మనలోలేవు. భాషాభివృద్ధి కివి మూలముగావున నిట్టివి బయలు వెడలవలెను. భాషాభిమానులును, గవులును నిందులకుఁ బూనుకొని యాంధ్రసారస్వతవధూటి కమూల్యా లంకారములఁ గూర్చెదరుగాక !

ధర్మజ్ఞానః ధర్మస్వరూపము.

సూ॥ “అథాతో ధర్మజ్ఞానా”

మన శాస్త్రములన్నిటిలోను ప్రస్తుతకాలమున అనేక కారణములచే తిరస్కరింపబడుచున్నది ధర్మశాస్త్రము. సామాన్యజనులందరును ధర్మశాస్త్రమనగా జాతాశౌచమును వృతాశౌచమును నిర్ణయించు గ్రంథములని తలంచుచున్నారు. పండితులును ధర్మశాస్త్రము గూడ తక్కిన శాస్త్రములంబలె సమగ్రముగ చదువవలసిన శాస్త్రమని నానాటికి మరచి పోవుచున్నారు. ఎప్పుడో పనిపట్టినప్పుడు ఏ ధర్మసింధువునో, నిర్ణయసింధువునో తెరచి రెండుమూడు శ్లోకములు చూచుట తప్ప ధర్మశాస్త్రమందు సమ్యక్జ్ఞానము సంపాదించుటకు పండితులు ప్రయత్నించుటలేదు. లేకున్న ఊటునుపోనప్పుడు విధవా వివాహమండనఖండనమో, పటేలు వివాహశాసనఖండనమో మతేదో వాగ్వాదము పెంచికొని ఆయావాదముల కనుకూలములగు భాగముల తెరచిచూచుటతప్ప వేరొండులేదు. పండితులమాట ఇటుండ

ప్రస్తుతకాలపు బ్రాహ్మణుల యభిప్రాయమున ధర్మశాస్త్రములు కాల
ట్టు శాసనములు మున్నగు ప్రజానిష్ఠరములైన శాసనముల పోల్కి
గానుపించుచున్నవి. రామలింగారెడ్డిగారిపంటి యబ్రాహ్మణ నాయ
కులు తరుచు మన్వాదిస్మృతులలోని ధర్మములుతిరిగి ప్రతిష్ఠింపబడి
నట్లు కలగాంచి, యదరిపడి మేల్కొంచి, వీరభయమై ఎట్టెటా
కాలము గడపుచున్నవారు.

ఇంక మరికొందరిచే (వీరు న్యాయవాదులు) “కోల్ బ్రాక్”
“బుల్లర్” “జాలీ” మున్నగు దొరలు ధర్మశాస్త్రప్రతిష్ఠాతలనియు,
“మెయిన్” మున్నగువారు వ్యాఖ్యానకారులనియు, తలంపబడుచున్న
ది. వీరిగ్రంథములం దేదేని విషయము సందిగ్ధమై తోచినయెడల, మీ
మాంసాధికరణములో యనందగిన “లారిపోర్టు”లలోనితీర్పుల పరిశీలిం
చినచో సర్వసంశయ విచ్ఛేదము కాగలదు—అని మన నవినన్యాయ
వాదిమతము.

ధర్మశాస్త్ర మిస్థితిలోనుండ పండితు లుదాసీనులైయుంట
కేవలము విచారకరము. ధర్మశాస్త్రములు శారవింపఁతగినవే యైనచో,
తన్ములమగు వేదములపౌరుషేయములేయైనచో, స్మార్తధర్మములు
సర్వదా, ఆచరణీయములైనచో, తత్ప్రాశస్త్యమును సర్వజనులకును
బోధపరచుట పండితులకు విధియైయున్నది. ఇట్టి కార్యము పండితులే
పూనుకొనవలయునుగాని వనుబోలు కించిజ్ఞులవల్ల నయ్యెడునదిగాదు.
పరధర్మము వెల్లువయై మనలను ముంచివేయుచుండ పండితులు మాన
ము వహించియుంట స్వధర్మమును నిరసించుటగాని వేరొండుగాదు.

ఈయుపోద్ఘాతము నింతటితో చాలించి కొన్నివ్యాసములలో
స్మృతులయందుండు వ్యవహార ధర్మమందలి ప్రధాననూత్రములను నా
యెరిగినంతవట్టు వివరింపబ్రయత్నించెద. అచ్చటచ్చట పాశ్చిమస్థిధాంత
ములగూడ నుదహరించుచు స్మార్తవ్యవహార ధర్మమునకు పశ్చిమవ్యవ

హార ధర్మమునకు గల భేదముల నిరూపించుటకుగూడ పూనుకొనియె
దను. కాని వ్యవహారధర్మము విషయమై ముచ్చటించుటకు పూర్వము
ధర్మమనగానేమో విచారించవలసి యున్నది.

ధర్మము:— ఇట్టి పదము మరియేభాషలోను లేదు. “లా” అను
నాంగ్లేయ శబ్దమువలన ధర్మశబ్దార్థము స్ఫురింపదు. ఇటులే జర్మన్,
లాటిన్, గ్రీక్, ఫ్రెంచిభాషలలోని పదములు కొంచెమించుమించుగ
“లా” అను పదమునకు తుల్యములేగాని ధర్మశబ్దార్థబోధకములు
గావు. “లా” మున్నగు శబ్దములవలన పశ్చిములు గ్రహించిన విష
యము మన “ధర్మ” మందొక భాగము. మనధర్మశాస్త్రములందుండు
విషయములు పశ్చిమదేశముల యందనేక నామముల వ్యవహరింప
బడుచున్నవి. “లా” అను శబ్దమునకు ప్రధానమైనయర్థము రాజశాస
నముచే ప్రతిష్ఠింపబడిన వ్యవహారధర్మము (Positive law). ఈయర్థ
మున, “లా” అను శబ్దమునకు “వ్యవహారధర్మము” అనుపదము పర్యాయ
పదముగా వాడవచ్చును. కాని యిట్లువాడుటకు ముఖ్యమైన
యభ్యంతర మొకటికలదు. అదియేమో ముందు నిరూపింపబడును.
ఇక మన ధర్మశాస్త్రముల నాచారప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయములలోనుండు
విషయములు పశ్చిమదేశముల ననేకభా వ్యవహరింపబడుచున్నవి.
వారిపరిభాష ప్రకారము కొంతభాగము Divine law, మరికొంత
Natural law, మరికొంత Moral law, ఇట్లునేక పదములచేవర్ణిం
చి చెప్పిన “ధర్మ” పదార్థము పశ్చిములకు బోధపడవచ్చును. కాని
యీపై జెప్పిన అంగపదములలోని భావమంతయు కలబోసి యొకటిగా
జేసి యూహించినను ధర్మపదార్థమునకు సరిపోదు. కారణమేమన
“లా” అనుశబ్దమువలన ప్రధానముగా రాజశాసనము మాత్రమే
గ్రహింపబడుచున్నది. పశ్చిమసిద్ధాంతములప్రకారము “లా” కుమూలము
రాజాజ్ఞ (Command of the Sovereign). రాజాజ్ఞలకే “లా” యను

పేరు చెల్లియున్నది. రాజచోదితములైన విధిప్రతిషేధములకే 'లా' యనిపేరు. వీనినే సర్వజనులు ఏమరక ఎల్లప్పుడు నాచరించుచుండవలయును, ఏతదితరములైన విధులన్నియును విచ్ఛిక్తములు. వానికి లాయను పదము చందురునివంటి మోమన్నట్లు సామ్యమువలన చేర్చబడియున్నదిగాని యధార్థముగ 'లా' అను శబ్దము వానికి వర్తింపదు. Divine law (మతసంబంధమైన విధులు) Moral law (నైతికప్రవర్తన విషయమైన విధులు) ఇట్టి విధులను జరులు గౌరవింపవచ్చును. గౌరవింపబడయో గౌరవింపకపోవుటో వారి యిష్టానుష్ఠములవలన నిర్ణయింపబడును. కాని విచ్ఛిక్తములైన యీ నియమములలో కొన్ని ప్రజాక్షేమముకొరకై సర్వజనాచరణీయములుగ రాజాజ్ఞచే విధింపబడవచ్చును. కావున ప్రజాక్షేమముకొరకై ఎయ్యది రాజాజ్ఞచే విధింపబడినదో అది 'లా' తదితరము లాకాదు. పశ్చిమసిద్ధాంతముల ప్రకారము 'లా' కు ప్రధానోద్దేశ్యము ప్రజాక్షేమము. తన్మూలము ప్రభువు (Sovereign)

ఇక ధర్మము విషయమై విచారింపవలసి యున్నది. 'లా' అను పదార్థము ధర్మశాస్త్రమం దొకభాగ మాత్రమనియు, 'లా' కు మూలము రాజాజ్ఞయనియు నిదివఱకే చెప్పియుంటిమి. ధర్మమునకు మూలము వేదము. వేదము లపారపర్యాయములు. అనగా ధర్మమునకు మూలము ఈశ్వరాజ్ఞగాని రాజాజ్ఞగాదు. ధర్మాచరణవలన పరమప్రయోజనము ఆముష్మికసౌఖ్యముగాని విహికసౌఖ్యముగాదు. అటు లగుట ధర్మప్రయోజకులు త్రికాలజ్ఞులగు మహర్షులుగాని పృథ్వీపతులు గారు. మేదిని పతులును, తక్కిన మానిసులంబలె ధర్మబద్ధులర. ధర్మనిర్ణయమందు పశ్చిమదేశముల రాజునకు గల నిరంకుశాధికారము ఆర్యావర్తమున నెన్నడు నంగీకరింపబడలేదు. ధర్మము పురుషార్థములలో నొకటైయుంటచే, నద్దానికి పరమప్రయోజనము శ్రేయముగాని ప్రేయముగాదు. "యతోఽభ్యుదయనిః శ్రేయస సిద్ధిః సధర్మః." (గౌతముడు)

కావున పరమపురుషార్థ సాధకములగు మార్గములన్నియు ధర్మ పదార్థమం దిమిడియున్నవి. ఇతరమార్గములన్నియు ధర్మేతరములు. ధర్మమునకు “లా” కు గల ప్రధానభేదమిది. “లా” కేవలము రాజ చోదితమైన వ్యవహారధర్మము (Positive Law) స్మృతులలోని వ్యవహారధర్మముగూడ వేదచోదితమైనదనియే ఆయ్యల సిద్ధాంతము. ధర్మశాస్త్రములన్నియు మూడుభాగములుగ విభాగింపబడి యున్నవి. అయ్యవి ఆచార వ్యవహారస్మృతితాద్యాయములు. మనుస్మృతియం దిట్టి విభాగము చేయబడియుండలేదు. గాని యీ మూడువిషయము లందును చెప్పబడియున్నవి. ఆచారాధ్యాయమున వర్ణాశ్రమాది ధర్మములు, వ్యవహారాధ్యాయమున దాయవిభాగము మున్నగు విషయములు, స్మృతితాద్యాయమున ఆశౌచనిర్ణయము ఆపద్ధర్మాది కము యింక ననేక సాపకృత్యములకు స్మృతితాద్యాయము మున్నగు విషయములు, విస్తరింపబడి యుండును.

ఇంతవరకును ధర్మమునకు మూలమేమో, తత్ప్రయోజన మెయ్యదియో, ధర్మశాస్త్రములం దేయేవిషయముల గురించి ముచ్చటించియుండిరో సూక్ష్మముగ విచారించియుంటిమి. కాని ధర్మమునకు లక్షణమేమో విచారించి యుండలేదు.

ధర్మలక్షణము స్మృతులయం దెచ్చటను గానరాదు.

“శ్లో॥ శ్రుతిః స్మృతిః సదాచారః స్వస్యచప్రీయమాత్మనః ।

ఏతచ్చతుర్విధంప్రామాః సాక్షాద్ధర్మస్యలక్షణం” ॥

(మనుస్మృతి) మనువు ధర్మమునకు మూలమేమో చెప్పియున్నాడు గాని ధర్మలక్షణము చెప్పలేదు.

“సూ॥ శ్రుతిస్మృతివిహితోధర్మఃతదలాభేశ్చిహ్నాచారః ప్రమాణం.” ధర్మశాస్త్రముల ధర్మసూత్రముల నన్నిటిని పరిశీలించినను ధర్మలక్షణము గానరాదు. స్మృతులయందు ధర్మములనుగురించి చెప్పిరిగాని ధర్మమును గురించి చెప్పలేదు. ధర్మలక్షణమును చర్చించుట వారిపని గాదు. కాని స్మృతులలో చెప్పలేదనినంతమాత్రమున ధర్మమునకు లక్షణము మనవారు చెప్పనేలేదని యూహింప నలనుపడదు. ధర్మ

స్వరూపనిర్ణయము మీమాంసకుల పనిగాని స్మృతికర్తల పనిగాదు. పూర్వ మీమాంసాశాస్త్రము ప్రత్యేకమీపనికొరకే యేర్పడియున్నది. ధర్మజ్ఞాన మీమాంసకులకు పట్టవడిగాని మన్వాది స్మృతికర్తలకు పట్టలేదు.

సూ॥ “అథాతో ధర్మజ్ఞానా” (జైమిని) అని జైమిని మీమాంస సూత్రములను ప్రారంభించియున్నాడు. కావున మీమాంసకులు ధర్మస్వరూపము నెట్లు నిశ్చయించి యున్నారో విచారించవలసియున్నది. ధర్మము, విధి ఈ రెండు మాటలకు చాలదగ్గరచుట్టరికము. ‘ధర్మమే విధింపబడును’ విధింపబడినది ధర్మము. విధి అవశ్యము నిర్వహింపదగినది. విధులవిషయమున వికల్పమునకు తావులేదు. విధి వాక్య మనులంఘనీయము. ధర్మమనగా ఒక విధమైన చోదనము (ఆజ్ఞ) ఈ యాజ్ఞశ్రుత్యదితము. కావున వేదచోదితమైనది ధర్మము. ఎయ్యది శ్రుతిచే నాజ్ఞాపింపబడినదో (చోదితమైనదో) అదియంతయు ధర్మము. సూ॥ “చోదనాలక్షణోఽర్థో ధర్మః” (జైమిని) చోదనాను (ఆజ్ఞ) సారముగ నెయ్యది నిర్వహింపబడవలెనో అది ధర్మము. ఆ చోదనము శ్రుత్యదితము. ఇచ్చట శ్రుతిశబ్దమువలన మన్వాది ధర్మశాస్త్రములగూడ గ్రహింపవలసియున్నది. స్మృతులన్నియు అనుమానింపబడిన శ్రుతులపై నాధారపడియున్నవి. “అనుమేయం శ్రుతిమూలం మన్వాది శాస్త్రం” (శాయనాచార్యుడు.) ఈ సందర్భమున పశ్చిమ మీమాంసకులు “లా” స్వరూపము నెట్లు నిర్ణయించిరో విచారితము : “A law is a Command which obliges a person or persons to a Course of Conduct” (Austin) మానవులకు ఒక రీతి ప్రవర్తన విధించునట్టి యాజ్ఞ “లా” అని “ఆప్టిన్” వ్రాసియున్నాడు. కావున “లా” అను మాటకును “విధి” యను మాటకును కొంచెమించుమించుగ నొకటే యర్థము. దానికిని వీనికినిగల ప్రధానభేదమేమో ఇదివరకే చూచియుంటిమి. విధులన్నియు నపారపేయములయిన శ్రుతిమూలకములు. వారి శాసనములు (లా) రాజచోదితములు — మూలభేదముతప్ప తక్కినలక్షణములు విధికిని “లా” కును సమానములే. ఈ రెంటికిని సామాన్యలక్షణములు :

రెండును చోదనములు — రెండును మానవుల కొకరితి ప్రవర్తన విధించును. కాని యింకను మరికొన్ని లక్షణములు గల్గినగాని ఏ యాజ్ఞయు విధియనిగాని, “లా” యనిగాని యనిపించుకొనదు. వలన, మానుషకృత్యములను నియమించునవి రెండుశక్తులు — ఆశ. భయము. ఒకపని చేయుటవలన తన కేదియో లాభము గలుగనను ఆశవలననో, అదిచేయకుంట్వలన బాధగలుగనను భయముచేతనో మనుజులు తమ తమ వ్యవహారముల నిర్వర్తించుకొను చున్నవారు. లాభము గలుగనను ఆశ లేకున్నను, బాధగలుగనను భయము లేకున్నను మనుజు డేపనిని చేయదు. కావున ఏదేని విధిగాని, ‘లా’ గాని అవశ్యము నిర్వర్తించబడ వలయునని, అది నిర్వర్తించుటవలన లాభమో, ఉల్లంగించుట వలన బాధయో కలిగించు శక్తి వానితోబాటుగ నుండవలయును. లేకున్న నట్టి చోదనములు నిష్ప్రయోజనము లగును. “దొంగతనము చేయ వలదు” అని యాజ్ఞాపించిన రాజునకు దొంగలను శిక్షించు శక్తి లేకు న్నచో ఆయాజ్ఞవలన నెవ్వరు బద్ధులగుదురు? కావున అస్టిక్ ఇట్లు వాసియున్నాడు: “Law is a command enforced with ■ Sanction.” అనగా ఉల్లంఘనము చేసిన ప్రత్యవాయము గల్గింప శక్తిగల్గి యుండు ఆజ్ఞకు ‘లా’ అని పేరు. అటు లగుట తిరస్కరించినవారికి ప్రత్యవాయము గల్గించుటగూడ ‘లా’ కొక ముఖ్యలక్షణము. ఈ ప్రత్యవాయమునకే ఇంగ్లీషున ‘Sanction’ అనిపేరు. ‘Sanction’ అను పదము ప్రత్యవాయమునకు మాత్రమేగాక, విధి నిర్వర్తనము వలన గలుగబోవు లాభమునకుగూడ వర్తించునని మరి కొందరి మతము. ఇక శాస్త్రసూక్తవిధుల కీ లక్షణము కలదో లేదో విచారించవలసియున్నది. లాభాపేక్షయో, ప్రత్యవాయభయమో లేనిది మనుజులేపనిని జేయరను విషయము పశ్చిమదేశములలో నెంత నిజమో మనదేశములోగూడ సంతియనిజము. కాని వారి మతమునకు, మనకుగల భేదమేమన: — “లా” వలన గల్గబోవు లాభప్రత్యవాయములు ప్రత్యక్షమై విహితమై యుండవలయుననియు, తత్ప్రవర్తకతా శక్తినియతమైన ఒకయధికారియందో (రాజు) తత్ప్రత్యక్షమైన మరియొక సంఘమందో (Determinate body) ఉండవలయునని వారిమతము.

ఇక శ్రావ్యార్థవిధుల విషయముననో, తదాచరణవలన గలుగజూపు
 లాభనష్టము లప్రత్యక్షములు, పారతాళికములు. ప్రవర్తకతాళక్తి,
 నియతమైన ఒకస్థానమందులేదు. ఈ మతభేదమునకు కారణమిదివరకే
 సూచింపబడియున్నది. ధర్మమునకు మూలమపౌరుషేయమైన వేదము.
 “లా”కు మూలము రాజాజ్ఞ అయియుంటయే కారణము. మరియు
 పాపభీతి, నగకభీతి జనులను సత్ప్రవర్తనయందుంచగలుగునని వారికి
 నమ్మకములేదు. ఆర్యావర్తముననో పాపభయము మెండు. నరకప్రాప్తి
 కి జంకినటుల రాజదండనమునకు వెరువరు. స్వర్గభోగాపేక్ష కాశపడి
 నటుల విహింసానుభవముల కాశింపరు. ప్రమాదవశమున ప్రాపకృత్యము
 లొనర్చి, నరకప్రాప్తి తప్పించుకొనుటకై తమంతటతాము రాజదండ
 నకు లోబడినట్టి పుణ్యపురుషుల చరిత్రములు పురాణాదుల గానంబడి
 యెడి. అన్నగారూరలేనపు డాయన తోటలోనివి కొన్ని పండ్లుపయో
 గించి తరువాత తాను చేసినపని యకృత్యమని యెరింగి తనంతటతాను
 రాజుకడకేగి శిక్షననుభవించిన బ్రాహ్మణోత్తముని చరిత్రము భారత
 ము చూచినవారి కందరకును విదితమే. కావున ఆర్యావర్తమున పాప
 భీతి, పుణ్యకాంక్ష ఈరెండును ధర్మప్రవర్తనకు ప్రోత్సహించునటుల
 రాజదండనవలని భయము ప్రోత్సహింపజాలదు. కాన మెడమీద
 కత్తిపెట్టి నడిపించినగాని జనులు “లా”కు బద్ధులైయుండరని వారి నమ్మ
 కము “పాపముచేసిన నరకబాధ లనుభవింపవలయును, పుణ్యముచేసి
 స్వర్గసుఖము లనుభవింపబామ్ము” అని చెప్పినంతమాత్రముననే ధర్మ
 హాని గలుగ దని ఆర్యుల నమ్మకము — ఇటు లనుటవలన మనదేశ
 మందు దండనీతియొక్క అవశ్యకత గుర్తింపలేదని యభిప్రాయము
 గాదు. అవసరమగునడల రాజదండనము విధింపబడియేయున్నది. కాని
 ప్రధానముగ ధర్మమును రక్షించు శక్తులు, పుణ్యపాపభావనలుగాని,
 రాజదండనమాత్రముగాదు. ఈవిషయమున భేదమెటులున్నను ఉల్లం
 ఘింపబడిన విధిప్రతిషేధములు ప్రత్యవాయజనకములనుట, వారికిని
 మనకును సమ్మతమే.

లాభాపేక్ష గలుగుననునాశ ధర్మాచరణకు పురికొల్పునని చెప్పి
 యున్నాము. కాని, యాకలుగజూపు లాభము, ఇతర మార్గములవలన

సాధించుటకు వీలుగానిదిగానుండవలయు. ఆలాభ మన్యత్ర సిద్ధించునట్లయిన ధర్మమార్గమున కేల రావలె ? కావున ధర్మాచరణవలన గలుగజూపు లాభము అనితరసాధ్యమై, అపూర్వమై, అతీతమై యుండవలెను. ఇట్టిలాభ మాముష్మికానందము. దీనికి మోమాంసపరిభాషలో “అపూర్వ” మని పేరు. విధివిహితమైన కర్మాచరణమువలన, మనుష్యదుర్లభమైన ఈ “యపూర్వము” సిద్ధించును. కావున జనులు ధర్మమార్గము తప్పకుండునట్లు చేయునది “అపూర్వము” లభించుననునాశి. ఇక అధర్మమెట్లు నివర్తింపబడునో చూడవలయును. సత్కర్మల విధించునవి విధివాక్యములు. దుష్కర్మలను నిషేధించునవి పృతిషేధములు. పృతిషేధములను పాటించకుండుటవలన పృత్యవాయము తప్పక కలును. ప్రాయశ్చిత్తరాజదండనా ద్వైహికబాధలు, మరణానంతరము యముదండనము— ఈబాధలు కలునను భయమువలన అధర్మప్రవర్తన మానివేయుదురు. కావున అపూర్వాపేక్షవలన ధర్మప్రవర్తనము, పృత్యవాయభయమువలన నధర్మనివర్తనము సిద్ధించుచున్నది. ఆర్య ధర్మమునకు ఈరెండును పునాదులు:— స్వర్గకామభావన, నరకభయభావన.

ఇంతవరకును తేలిన విషయ మేమన, వేదచోదితమైనదెల్ల ధర్మమనియు, స్మృత్యాదులుగూడ, అనుమిత శ్రుతిమూలకముగాన ప్రామాణికములనియు, మూలోద్దేశ్యముల విషయమునతప్ప, తక్కిన విషయముల ప్రాక్ పాశ్చాత్యసిద్ధాంతములకు విరోధము లేదనియు, “లా” పృత్యక్షముగు రాజదండనవలనను, ధర్మమపృత్యక్షములగు స్వర్గనరక భావనల వలనను, పృత్యక్షమైన రాజదండనవలనగూడ సంతోషింపబడుచున్నవనియు చూచియుంటిమి,

శ్రుతిస్మృతివిహితమైనది ధర్మమైనచో సందు ప్రతివాక్యమును, విధియని శిరసావహింపవలయునా ? ఆవాక్యములయందంత ర్భేదము లేమైనకలవా ? “పంచనఖములుగల మృగములమాంసము తినలేకనిది” అని యొకవాక్య మున్నచో దీనికి, సర్వజనులును, అట్టి జంతువుల మాంస మవశ్యము తినితీరవలయునని యర్థమా, మాంసము తినగోరిన వారు అట్టి జంతువుల మాంసము తినవచ్చునని యర్థమా ? ఆమాంస

మందరు తిని తీరవలయునని యభిప్రాయమై యుండడు. కావున కొన్ని కర్మ లవశ్యము చేయవలసినవి, ఇవ్వుమైనచో చేయదగినవికొన్ని, ఇట్టి భేదముండి తీరవలయును.

దస్యులనగా నెవరు ?

అతి ప్రాచీన కాలమునందు ఈ హిందూదేశమున “ దస్యు ” లను మోటుజాతి ప్రజలు నివసించుచుండిరనియు, పిదప కొంతకాల మునకు నాగరికులును విద్యావంతులును అగు “ ఆర్యు ” లను తెగవారు మధ్యాసియా ప్రాంతమునుండి క్రమక్రమముగ హిందూదేశమునకు వచ్చి అప్పు డిచ్చట నివసించు దస్యులనువారిని తమ భుజబలముచేత పారదోలి వారి ప్రదేశముల నాక్రమించి ఇచ్చటనే స్థిరనివాసముల నేర్పఱచుకొనిరనియు, చరిత్రకారులు కొంద అభిప్రాయపడియున్నారు. నేనెప్పు డీ వ్యాసమునందు “ దస్యులనగా నెవరు ? ” అను విషయమును విమర్శింపదలచినాడను.

ప్రపంచమునందున్న గ్రంథరాసిలో ఋగ్వేదము అతి ప్రాచీన గ్రంథమనియు, పౌండ్రగ్రంథమనియు, చరిత్రకారులు భాషాశాస్త్ర తత్వజ్ఞులు అందఱంగీకరించి యున్నారు. అట్టి ఋగ్వేదమునందు ఆర్య శబ్దము దస్యుశబ్దము పలుతావుల ప్రయోగింపబడియున్నది.

అచ్చటచ్చట దస్యుశబ్దమును విశేషణముగ గ్రహించి వృత్తాదివాచిగను, అనురవాచిగను ప్రయోగించినను దస్యుశబ్దము యొక్క వివరము అచ్చటచ్చట కొన్ని మంత్రములందు గలదు. ఆర్యులనగా యజ్ఞయాగాదిసత్కర్మల నాచరించువారనియు, దస్యులనగా అట్టి సత్కర్మల నాచరింపక దురాచార నిరతులయి యుండువారలనియు గనంబడుచున్నది.

౧. మం. అకర్మా దస్యై రభివో అమన్తురస్యవృతోఽమానుషాః త్వం తస్యామిత్రీహా వధద్వాసస్యదంభయః॥ ఋ. సం. ౧౦. ౨౨. ౮

ఈ మంత్రమువలన దస్యులనువారలు అకర్ములనియు, అన్య ప్రతులనియు తెలియవచ్చుచున్నది. అన్యప్రతులనగా శ్రుతిస్మృతి వ్యతిరేకకర్మల నాచరించువారని సాయనాచార్యభాష్యము.

౨. మం. విజానీహ్యోర్యా శ్యేచదస్యహో బహ్నిష్కృతే రంధయా శాసద్రీప్రతాః । శాకీధన యజమానస్యభాధితా విశ్వేత్తాత్తే సథ మాసేషుచాకన ॥ ఋ. సం. మం. ౧. ౧౧. ౮.

ఈ మంత్రమునందు ఆర్యులనఁగా యజ్ఞాదికము ననుష్ఠించు వారలనియు, దన్యులనఁగా కర్మవిరోధులనియు, లేక కర్మవిహీనులని యును చెప్పబడియున్నది.

అర్యశబ్దము ఈశ్వరవాచిగ వేదనిఘంటువునందు గలదు. ఆ యర్యశబ్దముచైన అపత్యపత్యయమురాగా అర్యశబ్దము సిద్ధించు చున్నది. మొత్తముమీద సదాచారాదికముచేతను అభిజనముచేతను శ్రేష్ఠులగువారిని ఆర్యులనుగా గ్రహించినటుల అందఱంగీకరించియే యున్నారు. కావున ఇచట ప్రమాణవచనముల నుదహరింప దలచ లేదు. పర్యవసానమునందు దన్యుశబ్దమునకు సంబంధించిన విషయమును మాలిమే ఇచట చర్చించెదను.

వేదషడంగములలో ముఖ్యమయినదియు, వేదార్థవిషయము నందు అత్యవశ్యకమును అగు నిర్లక్ష్యమును గ్రంథమును యాస్కా చార్యుఁడు రచించెను. ఆయాస్కాచార్యుఁడు దన్యుశబ్దమునకు అర్థము నీవిధముగ నిరూపించినాడు:—

దన్యుర్దస్యచ్చక్షయాధాదుపదస్యైత్యస్మిన్ రసా ఉపదాసయన్తి కర్మాణి. నిరుక్తము. ౭-౨౩.

౧ రసములను (అనగా జలములను) నశింపజేయువారనియు ౨ కర్మల నాశనము చేయువారలనియు అర్థమగుచున్నది.

వేదచతుష్టయభాష్యకారుఁడగు శ్రీమత్సాయణాచార్యవర్యుఁడు తా నొనర్చిన ఋగ్వేదభాష్యమునందు అచ్చటచ్చట దన్యులనఁగాఁ గర్మభిష్టులనియును గర్మల నాశనము చేయువారలనియుఁ గర్మానుష్ఠాతలకు శత్రువులనియు వ్యాఖ్యానము నొనర్చియున్నారు.

ఈ రీతిగ పలుతావులగలవు. గ్రంథవిస్తరభీతిచేత వదలుచున్నాఁ డను. ఈ విషయమును పాశ్చాత్య విద్వాంసులలో కొందఱుగూడ అంగీకరించియేయున్నారు. ౩

సంగతి సందర్భము లిట్లుండఁగా మనపూర్వులగు ఆర్యులు

నిష్కారణముగ ఒకమోటుజాతివారిని వారి స్వగృహములనుండి సాటా
దోలి వారియింటియందు ప్రవేశించిరని చెప్పెడి అపనింద నిరాధారము;
కావున దానిని మనవారలు విశ్వసించవలదని విన్నవించుచున్నాఁడు.
నిజముగా ఇట్టి క్రొత్తసిద్ధాంతములను చేసినవారలు తాము మొన్న
మొన్న పుట్టినవారైనను, వేదములంత ప్రాచీనములు కాకపోయినను
మనకంటె వేలకొలది సంవత్సరములక్రిందట పుట్టిన మనుస్మృతి ము
న్నగు గ్రంథములను ఆధునికములని త్రోసివేయుచుండుటచేత నేను
ప్రప్రథమమున వేదమునుండి ప్రమాణమును చూపించియుంటిని.
ప్రమాణపరతంత్రులకు మనుస్మృతిమున్నగు గ్రంథములు మాన్యములే
కావున నేను అట్టి గ్రంథములనుండి ప్రమాణముల నిచ్చుచున్నాఁడు.

మనుస్మృతియందు “దస్య”లను గూర్చిన వర్ణనమీ విధముగ
నున్నది:—

శ్లో! ముఖభాహూరుపజ్జానాం యాలోకే జాతయో బహిః॥

ప్లేచ్చవాచశ్చార్థవాచ స్రవ్యేతే దస్యవస్మృతాః॥ మను ౧౦. ౪౩.

వ్యా. బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యశూద్రాణాం క్రియాలోపాదివా
యాజుర్యః బాహ్యజాతా ప్లేచ్చభాషాయుక్తా, అర్యభాషాపేతావా
తేదస్యవస్మృతాః॥ అనగా బ్రాహ్మణక్షత్రియ వైశ్య శూద్ర
జాతులవారిలో ఆయావర్ణములవా రాచరించవలసిన క్రియలు మున్నగు
వానిని వదలి స్వేచ్ఛగా చరించువారలు దస్యులని పిలువఁబడుచున్నా
రని యర్థము. క్రియాహీనులయి అర్యుల సామీప్యమునందుండుటచేత
అర్యులు వ్యవహరించెడి భాషను సంభాషించుచున్నను, సన్నిహితసం
బంధములేక దేశాంతరమునకు చేరి ప్లేచ్చభాషను సంభాషించుచున్న
ను వారలు దస్యులనియే పైశ్లోక తాత్పర్యము.

యవనులు, శకులు మున్నగువారలు ఖండాంతరములనుండి ఇచ
టికి వచ్చినవారలుకారనియు, వారందరు ప్రప్రథమమున హిందూదేశ
మునందలి క్షత్రియజాతికి చేరినవారలనియు క్రమక్రమముగ సంస్కార
విహీనులయి శూద్రతుల్యులయినారనియు మనుస్మృతికారుఁడు చెప్పు
చున్నాఁడు.

చిత్రేయ బ్రాహ్మణము సప్తమసంచికయందు శునశ్శేపుని కథగలదు. ఆకథయందు, విశ్వామిత్రమహర్షికి ౧౦౦ పుత్రులు గలరనియు, అందులో శ్శేష్ఠులగు ౯౦ మంది పుత్రులు తనయాజ్ఞను తిరస్కరించుటచేత కుపితుడై వారిని శపించెననియు, వారలె పుండ్ర-శబరి-పులింద-మూతిబ-మున్నగు దన్యుజాతి విశేషముగలవారలై రనియు చెప్పబడినది.

శ్రీమద్రామాయణమును పరిశీలించిచూచినను శక, యవనాది జాతులనువారు ప్రప్రథమమున ఆర్యావర్తదేశమునందే జన్మించిరనియు, కాలక్రమమున దేశదేశాంతరములకు వ్యాపించి యుండవచ్చు ననియు ప్రమాణవచనములు గనంబడును.

మహాభారతమునందు యయాతి చరిత్ర మొకటిగలదు. అతనికి అకాలమునందు ముదిమిసంభవించగా అతడు తనపుత్రులను తన వార్ధక్యమును గ్రహించి వారి యశావసమును తనకిమ్మనికొరెను. కాని వారందుల కంగీకరింపలేదని యయాతి కుపితుడై యదు, తుర్వను, ద్రుహ్యు, అను అనియెడి పుత్రచతుష్టయమును శపించెను. వారిసంతానము యవనాది జాతిగ పరిణమించెను అని గలదు.

దీనివలన పాఠకులు గ్రహింపవలసిన విషయములివి:- ఎవరో కొండలు చెప్పినటుల మనము దేశదిమ్మరులమయి ఇచటికి చేరలేదు. ఆర్యులమగు మనము నివశించుటచేతనే మనదేశమునకు “ఆర్యావర్త” మను పవిత్రనామము పెట్టబడినది. ఈదేశమునందెవరో కొండజాతులు దన్యులనువారు నివశించుటగాని వారిని మనము పరాక్రమముచేతగాని లేక దురాశచేతగాని హింసించి తరిమివేయుటగాని యధార్థముకాదు. అలసులగుగాని లేక ప్రకృతినై చిత్త్యముచేతగాని లేక దుర్బోధచేతగాని వారి వాటికివర్షణుపబడిన విధులనాచరింపక స్వేచ్ఛాపారులయిన ఆర్యులను తెగకుచేరినవారలే దన్యులని పిలువవడుచుండిరి. క్రమక్రమముగ వారు దూరదూరప్రదేశములకు నైతిము వ్యాపించుచుండుటచేత ప్రత్యేకప్రత్యేక భాషలుగలవారుగనూడ నైరి. సంస్కారహీనులయి శూద్రాదులుగలయిన క్షత్రియజాతి విశేషులగు పుండ్ర, ద్రవిడ, ఓఢ్ర, కాంభోజ, యవన, శక, పారద, పల్లవ, చీన, కిరాత, దరద, ఖశులనువారలు వారితో కలసిపోయిరి. నానాటికి వీరి సంఖ్య మి

క్కుటమగుటచేతి ఈ దన్యులనువారివలన మన పూర్వులగు ఆర్యులకు కొన్ని యపకారములు జరుగుచుండ తిన్నిరసమునకుగాను మనయూర్యులు దేవతలను స్తుతించుచుండిరి; ఆస్తుతిని సెలిపెడి మంత్రిములు ఋగ్వేదాది వేదములనుగా నెఱుంగుగలవు. దన్యులనంగఁగఁ జెడిపోయిన ఆర్యులని సామాంశము తేలుచున్నది. ఇ. క. నై. నను, ఆర్యవంశీయులమగు మనము ఇందియ చాళుక్యులమునకు అట్లే మనము చేయవలసిన ధర్మము నాచరింపక స్వేచ్ఛాచారులములు చరించితమేని మనముకూడ “దన్యుశబ్దవాచ్యులము” కాగలము. కావున అట్టి కళంకము మన యార్యులకు పట్టకభోవుగాక. హితిభాండాగార కార్యదర్శియును, సభ్యుడను మన యార్యవిజ్ఞానవ్యాప్తికై ప్రియమైనచు మనదేశము నకుగల యార్యవర్తనానుమాను సార్థకకరమునుగాక. మనకు ఈ భూమియే జన్మభూమియను విషయమును మరునకుందురుగాక.

గ్రాంధిక వ్యావహారిక భాషావివాద తారావళి.

- సీ. శ్రమించువాడలం జెరువుక్రొన్నెలపూవు చెలువారు, లేత వెన్నెలలు గాయ వెలిదామరలకు విందులుసేయు కన్దోయిఁ గరుణాకటాక్షపీతజము లాలయ నాల్గునాస్తుల పీఠాలతాపు స్తకస్పటికాక్షమాలికల్ పరిభవిల్ల స్తనగళిత్సంగీతసాహితీరసమయక్షీరముల్ నుతులనో గూడఁజేయఁ దమ్మిగడ్డమీద నెమ్మిఁ గొల్లయి మహా, దోము వెలయఁ దివ్యదర్శనమ్ము మాకొసంగుచున్న మాతల్లి నీకీచే, నందనమ్ము లాంధ్రవాఙ్మతిల్లి ! ౧
- ఆ. “దేశభాషలందుఁ దెలుఁగులె”స్సనిమహా, రాజనుతులు గాంచి ప్రబలనీకు నతులభాగ్యవతికి నుతుల మెతిమి మాకు, నింతకంటెఁ బెం పిఁ కేమి గలదు. ౨
- చ. దిరిసెనపూలమె తనయఁ దేనియతీపును నందువెన్నెలం బరచినతేట గప్పరపుబల్కుల చల్లనితావి గల్లి నె న్మురు వెసలూఁగఁగఁ గరము ముద్దులు గుల్మెడు కల్కిపల్లవులన్ మురిసెడు నీదుగర్భమునఁ బుట్టిన యాంధ్రులభాగ్య మెట్టిదో. ౩
- కా. మాయమ్మా నిజపుత్రీకుల్ గలసి యమ్మాడ్కిన్ నిమం బెర్తగాఁ జేయంగల్గినో యంచుఁ బెక్కుగతులం జింతించుచున్నాను. నీ శ్రీయోవృద్ధికి నేది మంచితెరవో చెప్పంగఁ దే దేశభాషాయోహముకుటీమణిచాయవిభూషా ! యాంధ్రభాషాపతి ! ౪
- చ. కడుకొని నీదుపెంపునకుఁ గా నిదియో నిది గా దటంచు నీ కొడుకులలోన నొందొరులకుఁ దగవుదో ఘటియిల్లె ననునీ యెడ నెడ భక్తి లేనిసుతు లేరును లే రియవాఁగునందు. నే వదాపున నింక వీరలవివాదములం నొలంగించి ప్రోచెదో. ౫

- సీ. నిను వేల్పుబాసతోఁ బెనఁచి ప్రాదమజేయునన్న య్యకవిసాధు తెన్నుహితవో
జిలికిలిముద్దుఁబల్కులు నేన్ని నినుఁ బెంచు తిక్కన్న నుకవీంద్రుఁడొక్క హితవో
నూక్తివైచిత్రచే సొబగునించి ప్రసిద్ధిగావించు నెఱువ్వుత్రోవ హితవో
కమనీయగజరాజగవనము గఱపి నీన దగఁబ్రోచు శ్రీసాధు దారి హితవో
కోమలశరీరుతులీతమధామయోక్తి, సంపదలఁగూర్చు పెద్దన్న సరజి హితవో
కాక యీనాఁటి గ్రామ్యోక్తి కలనహితవో, చెప్పవేతల్లి! యేమార్గ మొప్పునీకు. ౬
- ఉ. నన్న య్యముఖ్యపూర్వకవిసాధులు సొంపులు దిద్ది గ్రామ్యతా
పన్నతఁ బాపి నిన్నుఁ బెఱబాస పెలండులలోన నెంతయుక
మిన్నగఁజేసివా రదియ మే లనుకొంటిమి గాని దాన నీ
కున్నతి గల్గదందు. రిది యొప్పునో యొప్పునో నీవ చెప్పుమా. ౭
- సీ. పరమపావనకథావిరచనాకలనమై మనసుగంజించు రామాయణమ్ము.
తత్తద్రసములందుఁ దన్నయత్వమ్మునాపాదించు కృమహాభారతమ్ము
ముక్తినిదానమై భక్తిరసావేశపరనకత్యయఁగూర్చు భాగవతము
శ్రుతిపర్వమై ప్రాథకృతిసంతతికి శిరోభూషణమై యొప్పు నెవధమ్ము
తే. మొదలయినపూర్వకృతులలోఁబొడలుభావప్రాఁబలుకు బాసయొంటోలెఁబ్రాతపడియెఁ
బదికిరా దది యీనాఁటి ప్రజలకందు రకట కొందఁ టీవే మందువంట ! చెపును. ౮
- తే. అతులితాధ్యాత్మరామాయణాదికృతులు, నందనులచేతఁ బాడించినావు తొల్లి
యిపుడు కటకట “యెట్టినాయొంకి”పాట, నీకు నింపయ్యెనే యాంధ్రలోకజననీ ! ౯
- ఆ. దినదిన మొక్కొక్కతీరుగా మారుచు, దారి తెన్ను లేక నోవీకాలఁది
నాఁడబడుచునున్న పలువేసములబాస, తల్లి! కైతలకును దగునె చెపును ! ౧౦
- ఆ. బ్రదుకు దారవోసి పాశ్చాత్యభాషైక, పాండితిం గడించుప్రాథులకును
గొన్ని నెలలు నిన్నుఁ గొలువనోపికలేదో, మాత ! నీదురూపు మావనెల. ౧౧
- ఆ. పండితులు మాటలాడెడుభాషలోనఁ, కైతనెప్పుట లోకోపకార ముండు
పానురులబాస చేసినపాప మేమి, మాత యదిగూడ నుద్ధరింపంగఁ దగదె. ౧౨
- క. ఇద్దానికి దిగినన్ మఱి, హద్దుండునె యిచ్చవచ్చినట్టులుమార్పుక
మద్దులు గులికెడు నీదగు, మద్దులు చెడిపోవె నియమసూన్యము లగుటన్. ౧౩
- ఆ. కన్నతల్లి వీవు గావంచు నీపద, నేక లింక శవము నేన లంచు
మఱియు నీదురూపు మాటిపోయె నటంచు, నిందు నందు దూరుమందు రకట. ౧౪
- ను. అవునా మాతవె నీవునన్ నిజముగాదా లేదనక వచ్చునే
కవికర్తృల్ నిజకావ్యసంతతులఁ దత్కాలమ్మునం గల్గున
ద్వ్యర్థవహోక్తులు సంస్కరించి కయికోరా దాననే నీకుఁ బెం
పవుగా కొక్కటఁ బుట్టి ముద్దినటు కట్టా ! యిట్టిమా ర్చేటికో. ౧౫
- దా. స్వాతంత్ర్యప్రియులయ్యుఁ దిక్కనముఖుల్ ప్రాచీనమార్గమ్మునం
జేత్రేతిదలిర్చు కైతలను నేకియోక్తులం గూర్చరే ?
యాతిరాపుడె ? మాటలాడుకొనుచు న్నట్లుండవే యామమల్
మాతా ! దీనికి లేనిదనితగ వేలా నీవ యూహింపుమా. ౧౬
- అ. తొంటిగారిమార్ప దొరకున్న నీనుతుల్, వ్రేలునూపమండ్రుమింగఁజూతు
రదియుఁ గా కొకింత బెదరులే కదనీదు, కొలువు చేసగించుకొందు రకట. ౧౭

- క. నెట్టన మనుతమపట్టిన, పట్టు విడువలేక విసివిమలుడెఱంగుల నిన్
దిట్టలయి సభలలోబడ, దిట్టుదురటె కొడుకు లెంత తెంపరికవమో. ౧౮
- సీ. పుత్తదేసెసోనలై చెవులపండువునేయు కలికిపల్కుల ముద్దుగులుతునిన్ను
నియతిదప్పుక కృత్రిమయల నొప్పులుగొన్న యిల్లాలవై యుల్లసిల్లునిన్ను
నాచంద్రతారార్క మవనినెల్పడు మహాకవులైన కొడుకులంగన్న నిన్ను
బ్రతుకవిద్యత్కప్రభువయ్య లగు నేలమన్నీండ్రమన్ననర్ గొన్న నిన్ను
“చెవులుగదిరిక్రల్పిచివుకులంజియయి, తెల్లై” ననియెబ్రాత తెనుంగుగమ్మ
జనని! సాధ్యి నట్టులనఁగూడునే వింటె, కొడుకునుదులు చెప్పికోనిన సిగ్గు. ౧౯
- ఉ. భారతికిల్లునాఁ బరంగి పండిత పామరహృద్వమైనయో
భారతభావ సచ్చె నని కల్గిరి. పాపముకాంతమాత. మీ
వైరచియింతులో మరలభారతమున్ వ్యవహారభావ నే
దీ రచియింపరాదె యది యట్లు రుచించునో చూత మమ్మురో! ౨౦
- ఉ. చీటిమాటికిన్ నిను నిసీయనుచున్ నెలయాలపంపుఁ దా
రేటికి దూఱఁగావలె నదేపనిగా. నిదియేటివాయ. మీ
పాటి ధన త్తిరస్కురణపద్ధతి మాని కుబోధనుంచు మా
మూటికిఁ దారుమెచ్చెడు సమంచికభావ నె కొల్వరాదోకో. ౨౧
- అ. పుట్టగొడుగు లెన్ని పుట్టవో గిట్టవో, కట్టలేని బాసఁ బుట్టుకృతులు
గాలికెగిరిపోవుఁ గా కవి నిల్చినే, భారతాది కృతులపగిది జగతి. ౨౨
- ఉ. భారతముఖ్యసత్కృతులపద్ధతి వాఱడిపుచ్చి యిచ్చుచె
నోరికి వచ్చినట్టులు నినుం కృతులన్ వికృతస్వరూపగా
గూరిచి వాడఁకొచ్చి రిదిగూడదు నా వినిమానువార లె
వ్వారను గారు. కాల మనివార్య. మిఁకేగతి మాటి పోవునో. ౨౩
- తే. ప్రకృతిమాతఁ గాలముమాతె భావమాతె మంచిలో చెడికో యిట్టిమార్పువచ్చె
మాన్మ నెన్వరికకృ మిమార్పుకుదకు సంబ నీకు కుభోదర్క మగునుగాక. ౨౪
- ఉ. కన్నులు మూసి పెద్దదుపుకక్కుఱితిం లెఱబాసఁ గొల్పుటన్
మొన్నటిదాఁక నీదగు సమున్నతి యొగతిగల్గు ననలం
పున్నదె నీదుపుత్తుల, కహో యది యిప్పుడు గల్గెదావకా
భున్నతిసూచకమైదియి పోయెట్లులైన కుభవమ్మ నీకగునో. ౨౫
- సీ. సంస్కృతాంధ్రాంధ్రేయసారస్వతానూనవిజ్ఞాన సంపత్ప్రసిద్ధిమతులు
సామాన్యదురేయసకలభాషాతత్త్వసారసంగ్రహకలాసంగరతులు
ధారాశ్రవణుల వాగ్ధాటిరమాతోషితాశేషవిద్యజ్ఞసాధితులు
భాషాంగ నామజీర్ణాపాయితవిచిత్ర కల్పనాకల్పితానల్పకృతులు
తే. గాని సర్వసాధారణుల్ గారునూచె, యిరుడెఱంగుల నినుఁ గొల్వనెంచువారు
వీరి నొండొరు నేకీభవింపజేసి, మంచిదారిని నడపింపుమా మదంబు! ౨౬
- అ. ఉభయవాదులకును నుల్లంబునందు నీ, హిత మిదంఁచుఁ జక్క నెఱుంగఁజెప్పి
యీగు లుడిపి కలపి నీసేవసేయించి, ప్రోవునంది మమ్ముఁ ప్రోవు మంబు. ౨౭

— సావిత్రి బ్రహ్మను శపించుట. —

ఉ॥ శౌచవిహీన మున్ను పలుశత్రులజేరి తాత్కాలియై

కోపెలిమించియున్న యథురూపిణి యాయెఱగొల్లపిల్ల. యా

నీచను జెట్టుబట్టుటను నీకింక బట్టును గొల్లపిల్లయే.

యోచకురాస్య! యంత్యజయ నుద్భవింక తీరియోని యోర్తటక. ౧౯౪

కం॥ పితృమాతృశ్మకురుల సంతకులను నుడికింపఁగలరు తత్కన్యలు. గ

ర్హితమగు నీకృత్యంబున తీరిపయ నీకింక బూజనేయరు మనుజుల్. ౧౯౫

కం॥ నామాటను యాధార్థ్యం చేమాత్రంబైన నుండెనేని నినుం బూ

జామానిరుంజేసినజను నీచుహిని దర్శింపగలదు రెంతయు వేధా! ౧౯౬

కం॥ ఈకోతచేతయొసరిచి యేరీతిని సిగ్గుపడక యింకనొక పెదగన్

చేకోలగముందీర్చెద. వారా! యెంతటికినైన నతిసాహసినే. ౧౯౭

తే॥ పుత్రులయుఁ జాత్రులయు నీదు మిత్రములగు తమ్ముగురులయు భూసురతల్లజులయు

దలలు నేలనుబడియే నీసలిపినట్టి సంతకపుండ్రమునజేసి సత్యముగను. ౧౯౮

కం॥ ఉండదు నీదోషం లీట ఖండితముగ. లజ్జలేదు కాముకులకు. నె

ట్లుండును గృత్య మకృత్యము రెండును గుర్తెఱుంగనట్టి స్త్రీలోలులకున్. ౧౯౯

ఆ॥ మిత్రు శత్రువుని శత్రుని మిత్రుఁగం గృత్యముం గరంబకృత్యముగ న

కృత్యమైనదానిఁ గృత్యంబుగానెంతు రకట! కాముకులు జడాత్ములగుచు. ౨౦౦

ఆ॥ జాదగానియెడల నూన్పురముంబోలె గన్న గానియెడలఁ గరణభంగి

మేదినీకు నెడల మిత్రత్యముంబలెఁ గామియెడల సిగ్గు గగననుమము. ౨౦౧

కం॥ లవణసముద్రము మధురంబవుఁగా కవుఁగాక చంద్రుఁ డత్యుష్ణతనుం

డవుఁగాక యగ్ని చల్లని. దవునే కాముకుఁడు లజ్జ తాత్ముఁడు జగతిన్. ౨౦౨

ఆ॥ సంతసింప నాకు సంఘటించుటకుఁగా వగవ నాత్మయందు మిగులనేను.

యవనరులు నేలపూఁబోండ్లఁ బెండ్లాడుదురు స్వతంత్రులగుట దోషమేమి. ౨౦౩

మ॥ వలపుం బట్టఁగలేకయున్నఁ జని సద్యంశంబునంబుట్టు కు

ద్ధల నీవున్ నిజశాతకన్యకల మీఁదం బక్కలన్ వేసికా.

మృల వేక్యాంగనకట్లు పెక్కురునుగం డిద్దానికిం జూడ. దు

ష్కలజం చాద్యకే బెండ్లియాడి. తిదియే శోకంబు నా కెంతయున్. ౨౦౪

ఆ॥ కాన సిగ్గువిడిచి కామలంధంబుండవై మనెడు నీదుపేరు మామకిన

మైన శ్రేణియుగళమందునఁ బడనట్టి స్థలముగూర్చి యేగుదాన నేను. ౨౦౫

చం॥ ననుచిలిపించియచ్చటికి శాసరివారగు వేల్పుటాండ్రయొక్క
ఘనులయినట్టి వేల్పులయొక్క మృదువయ్యలయొక్క సుమత్యమం
దునఁ గడు మోసగించితివి తుందుడుకొప్పుగఁ. నట్లుగాన నే
జనుడును నీకుఁ బూజనము సల్పకయందునుగా కింకన్ విధి! ౯౦౬

అ॥ ఈశుహంబునుండి యేబ్రాహ్మణత్వవైశ్యకూద్రజనము వచ్చినట్లు
మంత్రపూజనేయు మహిని దారిద్ర్యసమన్వితంబగుం దదన్వయంబు. ౯౦౭

కం॥ ఈగొల్లపిల్ల చీయన నేగూర్చుండెడిస్థలముననే కూర్చుంటన్
దాఁ గనదు సంతకు. దివిజశ్రీగణముంటోరె శ్రీలు నేవింప రిలన్. ౯౦౮

సీ॥ అగ్గలంబగుదుఃఖ మందెడు నిద్రాని నేనించినటువంటి సింహచుభ్య.
గొడ్డుదై యవమతింగుడిచెడు నిద్రానిఁబూజించినటువంటి పూవుఁబోడి.
మహితదౌర్భాగ్యయై మనియెడు నిద్రానివర్పించినటువంటి యంబుజాస్య.
యత్యంతపాపిష్ఠ యయ్యెడు నిద్రానిగౌరవించినయట్టి కలభయాన.
పంచభర్తృకయగు దీనిపది దీనిఁగొలుచుచెలి నష్టపరితయై చెలువుదోలఁగి
కర మపఖ్యాతిగాంచెడు ధరణిలోన నాదుకాపంబుదగిలి యానాఁటినుండి. ౯౦౯

సీ॥ సత్యశోచములవం జాలదూరంబుగా వర్తించు నిద్రానివంశశేషుల.
శిష్టసాంగత్యంబు స్పష్టంబుగానుండ దననిపై నిద్రానియన్వయమున.
కిల్లువాకిలిలేక యెల్లకాలంబును వనములమను దీనివంగసంబు.
అవులఁడెగనమ్మి యాత్మలం బోషింతు నిద్రానిజను లెదుముద్దులగుచుఁ.
బాపభూయిష్టులగుదు రిపంచభర్తృజాతిజనులందఱును. నట్టి నీతి నేను
మూరునుం లేరు లేని యవ్వాచెనీకుఁ జాట్టుములుపో నికాచర! కట్టుకడకు ౯౧౦
మ॥ అని బ్రహ్మను బతివ్రతయైన గాయత్రిని శపించి ౯౧౧

— సావిత్రి ఇంద్రదాదుల శపించుట. —

కా॥ “ఓహోవాసవ! పంచభర్తృయగు నీయోషాధమం దార్పి బ
ల్కాహాయ్యంబునుజేసితివు విధికిన్. క్షత్రు వ్వినుం గెల్పి నీ
బాహున్వంద్యము నుక్కుసంకెలచే బంధించి కొంటోయి ని
ద్రాహారంబులులేకయందునటు కారాగారమం దుండుపో. ౯౧౨

అ॥ వాసుదేవ! నీవువచ్చి నానుగనికిం బంచభర్తృతోడఁ బాణిపీద
నమున కనుమతించివా. వట్లుగావున భృత్యుడగుముపోయి పెరల కింక. ౯౧౩

చం॥ సవిధమునక వసించియును శంకర! యిప్పుని కూడదంచుఁ దె
ప్పునయితి. మూఢ! యిప్పుది భ్రాత్యమె యూరకయంటు. కావునక

శ్రీరణమొనర్చు వాడునుడి. వాకు వియోగము జీవమానుడె

ధవునిదెకాని నీకు మృతదారవియోగము సంభవించెడిక.

౯౧౪

అ॥ ఏ చుఖంబులాన నీ పంచభర్తృక సోమిడమ్మయగుచు నేమమానె

వా మఖము హవిస్సు నత్యంతచపలత వడి గ్రహించుచుంటి వన్నీ ! నీవు. ౯౧౫

తే॥ కాన దుష్టసమాచార ! కమ్ము సర్వభక్షకుండవు. స్వధతోడ స్వాహతోడఁ

కూడి దూఖించె సర్వదా కుడుకుగాని మనుపటట్టుల పౌఖ్యంబు నెనయవింక.

కా॥ ఈ భూజేవులు పంచభర్తృకను దా మెంతే ఘనంజేసి దు

ష్టోభావిష్టత బ్రాహ్మణీసతిగఁ జేర్కొంచుం గడుక వ్రేల్చినా.

రాభీరాదిజఘన్యతోపపతులుకా స్వాధ్యాయవిశ్రేణి ల

ధాధావంబుగలాగు నయ్యెదరు నీ రాదోషభూయిష్టతక.

౯౧౬

కం॥ ఓహోవిత్తపతి ! ధనసాహాయ్యమునేసిరీవు సుఖిష్టమమం.

దీపీతువున నభోగ్యంబా హీనా ! లామ్ము యామృతదమ్మ నీకుకా.

౯౧౭

మత్తకోకిల॥ అవిధంబునఁ బంచభర్తృక మైన యీ మఖమందు నే

జేవత ల్లగురీతిఁ దోడ్పడి తృప్తిచెందినో యట్టి దు

ర్భావు లింతటినుండి తా మనపత్కులై కృతయించుకొం

చేనడిక దనుబాళిచేత జయింపఁగాఁబడుచుం ద్రిలక.

౯౧౮

మ॥ మఱి వాభీరి సపత్నియంచుఁ జెడునామంబు ల్లమించాల్చి యే

తెలువ దీని కెలంబులందు శివదూతీపూర్వ లున్నానో యా

పరమద్యేష్టల వేలువేలు బరదృక్పాతరంబునుకా లేక యే

వ్యరికిం బోవఁగరాని గట్లకడలకా వర్తిం క్రభోగంబుగన్"

౯౧౯

—శ్రీ సావిత్రి యెంటికాలఁ గొండయొక్కుట. శ్రీ—

నా॥ అని యింద్రాదులంగూర్చి పలికి కోపాపహతచేతస్కయగు సావిత్రి నూరల వర్షిణు నఖిలదేవతల్ను విడవడి లక్ష్మీప్రభృతులచే నివారింపఁబడుచున్నదయ్యా నీ కాముకు నామంబుగూడ వివసంబదనియెడకుఁ బోయెదనని యందజ్ఞాఖంబుగం బయనమై యెడమకాలు తటంబుననూసి కుడికాలఁ బర్యంతం బధిరోహించె. నిప్పుటికిని దద్యామ పాదంబు పాపహరంబును బుణ్యప్రదంబును నగుచుఁ బర్యంతరోధస్సనం బరిదృశ్యమా నము. పాపసమాచారుడయ్యె నెకఁ డద్దానిఁ బూజించు వాడు పాతకనిర్ముక్తుడై పరమపదంబుఁ బడెయె. నెవ్వఁ డెయ్యది యర్థించి యయ్యది యర్పించు దుర్లభార్థ మైనను వాఁ డపశ్య మద్దానిఁ జెందఁగలఁ. డివిధంబునం బలిచేఁ బరాభూతయై సావిత్రి జేవి పర్యతాశ్రయయ్యె. నెవఁడామయ నిచ్చకచ్చిన దినంబునఁగాని విశేషించి పార్ల

మాస్యంగాని పూజించు వాడు మనోభివృద్ధులు వన్నింటిని బ్రాహ్మిను. భక్తిచే దడ
గ్రంబునం దేవతే నాజ్యంబువోసి రక్తంతోడిపంబు వెలిగించబడు నెన్నితంతువు
లన్నిముహూర్తములు వెలంగునో యన్ని జన్మసహస్రములు

౯౨౦

సీ॥ సౌభాగ్యసహితయై త్తమఃకైలంకునుగాని వికృతస్వరూపయై వెలయదావె.

పుత్రపౌత్రులతోడ బాలుపాలెడుంగాని గొడ్డురాలై మదిం గుండదావె.

యర్థసమృద్ధితో హవడించెడుంగాని దారిద్ర్యమున విధిం దూలదావె.

సచ్చిలయగుచుదా సంచరించునుగాని స్వైరిజయేమనం గోరదావె.

యింక విభవయయ్య నేత్రీ తదగ్రమం దాటయాడు నాకె యపుడు తనదు

తనువుతోలె నద్యతనపురాకృతదుష్కరములఁ గరము పీడితములఁజేయు.

౯౨౧

మ॥ పాటఁబాటినబోటి యాపాట యెన్ని జంతువులు విను వన్ని కేలయేండ్లు స్వ
ర్గముఖం బనుభవించు. ఫలదానంబొనర్చినచెలువ ఫలసంఖ్యాప్రమాణంబులగు యాగం
బులు త్రిదినంబున వసించు. సావిత్రిదక్షిణపార్శ్వంబున బ్రాహ్మణులకును విశేషించి
ముత్తైదువులకును మృష్టాన్నంబువెట్టిన సిక్తప్రమాణయగంబులు త్రిదశాలయవాసంబు
చేతురది. నొక్క రసంబుతోడను నొక్కయన్నంబుతోడను శ్రీధాసమన్వితంబుగా
క్రాద్ధంబువెట్టిన గయాక్రాద్ధఫలంబుగలుగు. నాదేవి టడిప్రక్కఁ గూరుచుండి నిజ
భార్యారీతంబులగు నీరంబులచే సాయంసంధ్యవార్చిన బ్రాహ్మణులకు పండ్రెండు
వత్సరంబులు సంధ్యోపాసనచేసిన ఫలంబు పడయఁగలిగెడి. సావిత్రియెదుట నుపవి
ష్టఁడై జపియించిన మూడువేలయగంబులు నూటపదువోకొండు పుట్టువులం బొనర్చిన
పాతకంబు నశియించుఁ గావునఁ బ్రయత్నపూర్వకంబుగం జమత్కారపురమునకరిగి
యాదేవి నర్పించునది. విశేషించి నుతియించునది. యీసావిత్రిపాఖ్యానము చదివినను
వినినను సర్వాంశానివారణంబును శుభప్రాప్తియు వయ్యెడి. మిరడిగిన సావిత్రి
మాహాత్మ్య మంతయుం తెప్పితి. నీక నేమినుడువును"నని యనుటయు ఋషుల్లినిరి.

మ॥ "అటు సావిత్రి సఖోపయై చనినపై నాధార గాయత్రి త

క్కటి యాదిత్యులు నేమిచేసిరి? యుపేక్షం బూనిరా? లేక యా

ర్పటి నేమేని పొనర్చిరా? మఱియు కాష్యపమౌ వేల్పు ల

చ్చట నెట్లుండినవార? లార్జు! కరుణన్ సర్వంబు వాడువ్వనే"

౯౨౪

మ॥ అనియడుంగుటయు నూతుండు

౯౨౫

— గాయత్రి సావిత్రిశాపమును మరల్చుట. —

కం॥ సావిత్రి యీవిధంబున దేవత లందఱిని బ్రువ్వఁదిట్టిచనుటయున్

కావనయా గాయత్రిదేవి సరవిలేచి యంత భృతి నిట్లునియన్.

౯౨౬

కం॥ “ సావిత్రియన్మమాటను నేవిధముననోయొనర్ప నెవ్వరినశేమా.

దేవానులులాకటగుంగా. కావాక్యము కార్యకారి యయియే తీరున్.

౯౨౭

సీ॥ భూరిపాత్రిత్యమునకంతటికిఁగూడ ననపాయకగమైన యాశ్రయంబు

గలతపాథోనిధికన్యక మొదలైన తద్దేవతాంగనాతికిఁ బెద్ద

స్వారాట్టులోగను సర్వగీర్వాణులకన్యహం బత్యంత మగ్గునీయ

స్తవనీయతమముల సద్గుణంబులకెల్ల నబలాజనంబునం దగ్గఁగణ్య

యమృతాభాగ సావిత్రి. యాత్మభవుని దిట్టులేలన నయ్యది శ్రీస్వభావ.

మలఘువుజప్రహరంబునైనగాని నైయ నాడుది. నైఁపదు సవతికథను.

౯౨౮

ఉ॥ నాతోజుకైకపింపబడినారు నుదల్ ద్విజవర్యు. లట్టిను

శ్లోకుల ముప్పువీర్పకయ మాచియఁజూడనియట్టులుంటు యెం

తో కఠినంపుఁజేత యది. యోవియధాగ్రణులార! కావునన్

మికిపుడేను శక్యమగు మేలానరించెద సంతసింపుడి.

౯౨౯

ఁ॥ వనుమతీనురాది వర్ణచతుష్టయప్రజ కప్రాజ్యుఁడనియె బ్రహ్మ నామె

ధర్మకర్మమెదియు ధరణి బ్రహ్మస్థానమునను బ్రహ్మలేక కనదు సిద్ధి.

౯౩౦

తే॥ కృష్ణునర్చనమున నేనుకృతముగఁబగు లింగపూజను నెదిపాసంగుఫలము

సార్వకాలికబ్రహ్మదర్శనమునలన నబ్బు దానికిఁగోటిరె ట్లుధికఫలము.

౯౩౧

తే॥ పర్వకాలంబులం జేయఁబడినయట్టి బ్రహ్మదర్శన మత్యంతఫలదమగును.

డెందయందున సందేహమొందవలసివంతపని గానఁబడ నేతద్దర్శమందు.

౯౩౨

కం॥ నీవును విష్యక్నేహ! యావిడయనినట్లు నరుడవైన నగుదుగా.

కావడిఁగూడఁ బరార్థమె నేవించెద వాయల సొంతనేతఁకుఁగాకే.

౯౩౩

ఁ॥ రెండురూపములంగ నేపల్లె పావనంబొనరుపంగ వృద్ధివొందె దరట.

నొకటి గృష్ణనామ మొం డర్థనాఖ్యమై ద్వివిధరూపములును దేజరిల్లు.

౯౩౪

తే॥ ఆ భవద్రూపమేయైన యర్థమునకు నలిపి సారధ్యమును బార్థసారథియని

ంటునఁబడియెడిసీమీదఁ ద్రేయగలిగిన ర్తిలును మానకినాన్యవాయ మెల్ల.

౯౩౫

కా॥ దానంజేసి పను న్నహికదివివత్సందోహసంజ్ఞాఘ్నులై

కానో మన్నిగ నుండునాఁడును చుదిం గవ్వంబు భావంప కెం

జేసిం బాడియుఁ బంటయుం గలిగి హాయిన్ భూమి వ రింతుర

న్యూనక్రిసి చుడియనంజేజులు విష్ణు! నీదు సంగంబునన్.

౯౩౬

కం॥ ఓహోహోశక్రా! నిను నాహనమునగెల్చి వైరు లాదటఁ గారా

నేనాయినఁ ద్రో నెదరని సాహసమున వల్లి యనియె సావిత్రి వేదన్.

౯౩౭

అ॥ అపుడు బ్రహ్మ తానె యరుదెంచి వడినిన్ను బంధముక్తులైయు భయముపడకు.

మంతః బోరఁజొచ్చి యపజయంబునుబొంద. వింత శృమం బిఁకేమిభయము. ౯౩౮

క॥ అన్నింటిలిండి కాఁడుగ నిన్నును సావిత్రి గాలినెచ్చెలి ! తిట్టెన్.

నిన్ను స్పృశించినయంతన యన్నియఁ బావనములగును నడలకుమికన్. ౯౩౯

అ॥ స్వాహతోడసురల స్వధతోడఁబితరులం దనువుకొనుచునీవు ధాత్రిలోనఁ

బూజనడఁచుఁగలవుపో హృదయవాస ! మాకుకీనవార్యమహిమవలన. ౯౪౦

ఉ॥ రుద్ర ! ప్రియావియోగమున రూపతెదలందు శపించెనామె ని.

న్నద్రుతుమారి గౌరియనునాయమ వెన్నటిభార్య కెక్కడో

భద్రగుణాధ్య యింకనొకపంకజలోచన భార్యయై భవ

చ్చిద్రముల్లెఁబోసణఁచు. చింతిల కెంతయు సంతసింపుమా " ౯౪౧

మ॥ అని శాపగ్రస్తుల కందఱికిని దన్నివృత్తిపూర్వకంబుగా వరంబులిచ్చి మరల

మానమవలంబించి కూరుమందుటయు స్వదేవులును ౯౪౨

— దేవతలు గాయత్రిని స్తుతించుట. —

క॥ ఏతద్దేవినిగొలుతురు భూతలమున మనుజులింకఁ. బూర్వము ధాతన్

బ్రీతుఁజేసి పిదప నీమాతం బూజింప మోక్షహర్షము దొరకున్. ౯౪౩

క॥ ఏకనిత మగనిఁగలపినయావల గాయత్రి శాశ్వ కభిసందనమున్

గావించునో యావనితకుఁ గావలసినయంతసంతు గలుగును జగతిన్. ౯౪౪

తే॥ వంధ్య దుర్బల యయ్యు నేవగుహాక్షి శ్రద్ధ గాయత్రి సేవించు సర్వకామ

సౌఖ్యయుతయును భవధాన్యసహితయు నయి ధరణిఁ జెలఁగెడినాయమ తప్పకుండ" ౯౪౫

మ॥ అని ప్రశంసించి"రనినూతుండు వక్కాడించుటయు ౯౪౬

క॥ గోదానాదికతోపిత భూదివిషజ్జనసమూహ ! పోషితదీనా

నాధాదికసందోహ ! యదవగ్ర గామనిర్మితాత్మసుగేహ ! ౯౪౭

గద్య॥ ఇది శ్రీమద్రామాయ గురుకరుణాకటాక్షసంప్రాప్తకవితాసాహిత్యనిధాన

నానితసగోత్రోద్భవ లక్ష్మీనారాయణ పేరమాంబికా గర్భకుత్తి

ముక్తాయమాన విద్యత్యభావిష్కృతావధానిధాన

జానపాటి పట్టాభిరామాభిధాన సమాంధ్రీ

కృతంబగు శ్రీస్కాందమహాపురాణాంత

గత నాగరఖండంబునందు

సప్తమాశ్వాసము

అభినవ సరస్వతి

పంపాదకుడు - నాగరఖండస్వర్ణకారవ్యవహారాది బహుగ్రంథకర్తయగు

జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రి.

ఇది యొకమాసపత్రిక. ఇందు వర్ణాశ్రయధర్మశాస్త్రము గ్రంథములును విమర్శనములును వ్యాసములును బ్రకటింపబడును. చందా సం॥ 1 కి రు 2-0-0

ఈ కార్యస్థానమున వెలువడినది చూస్తే ముందు.

1 కరిడీకోస్తాది ప్రాచీన వీరభక్తికవి	...	0	4	0
2 వాసంతికాపరిణయ నాటకము	...	0	4	0
3 కంఠవధ నాటకము	...	0	8	0
4 చంద్రాగ్రమంజరి (సింహాద్రి వెంకటాచార్యులు)	...	0	4	0
5 విద్యాపాక్షపీఠగురువరంపర	...	0	2	0
6 వీరిగీతులు (సుమతీశతకమునకు సంస్కృతము)	...	0	2	0
7 విశ్వబ్రాహ్మణశబ్దఖండనము, బ్రాహ్మణశబ్దవిచారము	...	0	2	0
8 విగ్రహారాధన ఖండనఖండనము	...	0	4	0
9 చిత్రానందలీలార్పణ విమర్శనము (పుత్రికాధిపతి)	...	0	4	0
10 సంగమము	...	0	8	0
11 ఆస్పత్రికానివారణ ఖండనము (మల్లాది రామకృష్ణచర్యమణులుగారు)	...	0	8	0
12 వత్సలవీరిశతకము	...	0	1	0
13 శివానందలహరి (తం గెడ రామకృష్ణకవి)	...	0	4	0
14 నర్సారావు పేట శతావధానము (తిరుపతి వెంకటేశులు)	...	0	8	0
15 పశ్చాత్తాపము	...	0	2	0
16 పశ్చాత్తాపము	...	0	2	0
17 పురశ్చరణము	...	0	2	0
18 శతనామాలా	...	0	14	0
19 వజ్రవృక్ష	...	0	4	0
20 స్వర్ణకారవ్యవహారము	...	1	8	0
21 శుద్ధాంధ్రహరిశ్చంద్ర చరిత్రము	...	0	10	0
22 అభినవశాంతిల నాటకము	...	0	8	0
23 నాటకసంహిత-ఆంధ్రము	...	2	0	0
24 స్కాందవదానపురాణాంతర్గతనాగరఖండము (చి వంతులు)	...	1	0	0
25 పితా నాగరఖండము (చి వంతులు)	...	1	8	0
26 భారతీయప్రబోధము (పితుపాటి చిదంబరశాస్త్రి)	...	0	4	0
27 భక్త్యర్థము.	...	0	4	0
28 భారతీయభావత్వార్థము (మల్లాది రామకృష్ణచర్యమణులుగారు)	...	0	4	0

అభినవ సరస్వతీకార్యస్థానము, జానపాటి, పితుపాటి రాళ్ళపాడు,

గుంటూరు జిల్లా

- ౬ నారాయణరావుగారు, దాతాపల్లె
- ౭ జేలూరి రామన్న గుత్తగారు, సదాశివునిపేట
- ౮ రాయమారి బండేరావుగారు, ఆయినాపురం.
- ౧౦ రామారి సుబ్బయ్యగారు - శ్రీ శ్రీ విరూపాక్షసంస్థాన ప్రధానమంత్రి
- ౧౧ ఘంటంభట్లగారి వెంకటభుజంగముగారు - ముసలాపురం
- ౧౨ దండు గుండేరావుగారు, కరణి - ముసలాపురం
- ౧౩ తిగుళ్ళ కృష్ణారెడ్డిగారు, పటేలు - ముసలాపురం
- ౧౪ కాకుమాను మానుమయ్యగారు, నర్సారావుపేట
- ౧౫ తిప్పరాజు కామేశ్వరరావుగారు, కరణి, దుగ్గిరాల
- ౧౬ భాస్కరరావుని వెంకటరామయ్యగారు, వంగపల్లి
- ౧౭ నరసింహస్వామివారు, యాదగిరి
- ౧౮ వీరకాయల మానుమంతరావుగారు, రాయగిరి
- ౧౯ జూలూరి వెంకటరత్నముగారు, వకీలు, గుంటూరు
- ౨౦ మెదక్ కిషక్ రావు దేశముఖుగారు, నల్లపల్లి
- ౨౧ బానపాటి సుబ్రహ్మణ్యంగారు, ప్లేడరుగుమాస్తా, గురిగిల.
- ౨౨ చిక్కరాజు మట్టుపల్లి రావుగారు, కరణి, చెలకుతి
- ౨౩ కవులూరి నరసింహారావుగారు, తాలూకాగుమాస్తా, వినుకొండ.
- ౨౪ గోపేటి వేణుగోపాలరావుగారు, పోలీసుసచివస్పెక్టరు, ప్రత్తిపాడు
- ౨౫ రాచకొండ వెంకటరామయ్యగారు, యెనమదల
- ౨౬ కప్పగంటు సుబ్బారావుగారు - పోలీసుసచివస్పెక్టరు - పిడుగురాళ్ళ
- ౨౭ నుండ చిన వెంకయ్యగారు, దండమూడి.
- ౨౮ శ్యామాపతుల గోపాలరావుగారు - హైదరాబాద్.
- ౨౯ కన్నయ్యగారివంగయ్యగారు-ముసలాపురం
- ౩౦ చక్కిలం పాపయ్యగారు-ముసలాపురం
- ౩౧ తాళవెలిమె లింగన్న మొకద్దంగారు-గడివెద్దాపురం
- ౩౨ కిషక్ రావు దేశపాండ్యగారు తాళ్లపల్లి
- ౩౩ సుబ్బారెడ్డి దేశముఖుగారు, క్షీరసాగరం.
- ౩౪ రంగరాజు గోపాలకిషక్ రావు దేశముఖుగారు, హైపురం
- ౩౫ చివువల శ్రీరామశర్మగారు- నాగులుప్పలపాడు
- ౩౬ గజవాడ వెంకటాచార్యులుగారు, అల్లార్దుర్గము
- ౩౭ కాకిరాల రామచంద్రయ్యగారు, మముడాపురము
- ౩౮ లక్ష్మీనారాయణ గౌడు పెట్టిగారు, అందోలు
- ౩౯ ఇటికాల రాజేశ్వరరావుగారు - వకీలు కంభంమెట్టు